

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΩΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟ ΑΓΑΘΟ ΣΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1—Η λεηλασία της εθνικής έννοιας

Κοινή διαπίστωση όλων είναι ότι η κρίση την οποία βιώνουμε σήμερα είναι πολύμορφη και πολυδιάστατη, κοινωνική, πολιτική, οικονομική, ηθική, πνευματική, με την οικονομική της διάσταση περισσότερο και εντονότερα προβεβλημένη, επειδή άπτεται αμέσως της ανάγκης για βιολογική επιβίωση του ανθρώπου. Διότι ναι μεν «ουκ επ' άρτω μόνον ζήσεται άνθρωπος», πλην όμως και από τον «κυριακόν» αυτόν λόγο ευθέως συνάγεται ότι ο άρτος είναι αναγκαίος για την επιβίωση του ανθρώπου, χωρίς όμως να αρκεί, αλλά χρειάζονται και άλλα αγαθά και κυρίως τα πνευματικά. Δυστυχώς όμως σήμερα ο άνθρωπος θέλει να επιβιώσει μόνο με «άρτο» αδιαφορώντας για όλα τα άλλα αναγκαία προς το «ευ ζην» και κυρίως για τα πνευματικά αγαθά. Το άκρως επικίνδυνο όμως είναι ότι η εποχή μας δεν αδιαφορεί μόνο για τα πνευματικά αγαθά, τις ηθικές και πνευματικές αξίες, αλλά κάτω από τα δεσμά της παγκοσμιοποίησης στα οποία «δουλεύει» εδώ και δεκαετίες, βρίσκεται σε διαρκή και σχεδόν ακήρυκτο πόλεμο μαζί τους! Και αντιμάχεται κάθε τι το πνευματικό τόσο πολύ ώστε προσπαθεί με κάθε τρόπο να απαξιώσει θεσμούς και αξίες πάνω στις οποίες όμως θεμελιώθηκε η οργανωμένη κοινωνία.

Μια τέτοια, ίσως η κυριότερη, αξία είναι και η έννοια του Έθνους, η οποία είναι από τους πρώτους και κύριους στόχους των παγκοσμιοποιημένων «οικονομικών κέντρων αποφάσεως». Διότι δεν πρέπει να μας διαφεύγει της προσοχής το γεγονός ότι ο βασικός στόχος της παγκοσμιοποίησης την οποία ήδη βιώνουμε είναι η ακατάσχετη προσπάθεια προς εφαρμογή επιχειρηματικών στρατηγικών, οι οποίες θα οδηγήσουν στη διάμορφωση μιας ενιαίας παγκόσμιας αγοράς χωρίς σύνορα και κυρίως χωρίς εθνικές, θρησκευτικές γλωσσικές και άλλες παρόμοιες «ταυτοτοποιητικές» ιδιαιτερότητες των λαών, ο οποίος (στόχος) δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί χωρίς την προηγούμενη ισοπέδωση των λαών με την βαθμιαία εξασθένηση των χαρακτηριστικών στοιχείων της ιδιοσυστασίας τους.

Το Έθνος είναι εξ ορισμού, όπως θα δούμε στη συνέχεια, έννοια άκρως διακωλυτική αυτών των ισοπεδωτικών των λαών επιδιώξεων, και γι' αυτό πρέπει με κάθε τρόπο να αποδυναμωθεί ώστε να αποβάλλει την συνεκτική και ταυτοτοποιητική του δύναμη. Πρέπει δηλαδή η εθνική έννοια να αποβάλει την καθαρότητα της σημαντικότητας της. Γι' αυτό άρχισε από τον προπερασμένο κίόλας αιώνα συστηματική εννοιολογική

διαστρέβλωση και κατασυκοφάντηση του Έθνους με αποτέλεσμα σήμερα το Έθνος να θεωρείται από πολλούς μiasματική σχεδόν έννοια, περιττή, ανώφελη, και επικίνδυνη.

Ειδικότερα το ελληνικό Έθνος εμφανίζεται από τους πολεμίους του ως δημιούργημα δήθεν των νεότερων χρόνων, ως ένα απλό κρατικό ιδεολόγημα, το οποίο δεν υπήρξε ποτέ στο παρελθόν ως εξόχως ταυτοποιητικό στοιχείο του ελληνικού Λαού! Κατά την άποψη αυτή το ελληνικό Έθνος είναι δημιούργημα του ελληνικού Κράτους, με το οποίο ταυτίζεται χωρίς να προσδιορίζει αυτό το Κράτος, αλλά το Κράτος γεννά αυτό και το προσδιορίζει μέσα στα δικά του στενά και ιστορικά ανακριβή εδαφικά του όρια. Κύριος εκφραστής των «κρατικίστικων» αυτών απόψεων περί Έθνους είναι ο βρετανός ιστορικός Έρικ Χομσμπάουμ, από τους πλέον αντιπροσωπευτικούς εκπροσώπους της νεοτερικότητας και της Νέας Τάξης Πραγμάτων στον κόσμο, ο οποίος σε συνέντευξή του στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» (27-3-1995) υποστήριξε ότι: «τα έθνη που ισχυρίζονται ότι προϋπήρχαν του κράτους –έθνος έχουν μια ψευδή αντίληψη του ιστορικού παρελθόντος» Παρόμοιες απόψεις δεν αντέχουν σε σοβαρή κριτική, διότι έρχονται σε πασιφανή όσο και προκλητική αντίθεση με την ιστορία. Αν υπάρχει και σήμερα ακόμη στον κόσμο Λαός με βιωματική αντίληψη του ιστορικού παρελθόντος του, αυτός είναι ανατιρρήτως ο ελληνικός Λαός, η ιστορία του οποίου επιβεβαιώνει κατά τον πιο κατηγορηματικό τρόπο την ύπαρξη Έθνους από της εμφανίσεώς του στο ιστορικό προσκήνιο. Αυτή η αλήθεια αποδεικνύεται από αναμφισβήτητης γνησιότητας ιστορικά κείμενα του Ηρόδοτου, του Ομήρου, του Αριστοτέλη, τα οποία ηθελημένα και σκόπιμα αρνούνται γενικώς. Ο ελληνικός Λαός είναι Λαός με ανεξίτηλη ταυτότητα, την οποία του προσπορίζει το Έθνος του ως εξόχως ταυτοποιητικό. Αυτός άλλωστε είναι ο λόγος για τον οποίο το πολεμούν οι σύγχρονοι **μίσθαρνοι** εγχώριοι και ξένοι κονδυλοφόροι.

2--Τα στοιχεία της πραγματικής έννοιας του Έθνους και η σπουδαιότητά τους

Γύρω από την έννοια του Έθνους λοιπόν έχουν γραφεί πολλά, θετικά και αρνητικά, αντίθετα και αλληλοσυγκρουόμενα, τα οποία δημιούργησαν ένα θολό, γεμάτο σύγχυση τοπίο για την απλή και μόνο περιδιάβαση του οποίου απαιτείται εργώδης προσπάθεια, αληθινή και ακριβής γνώση της ιστορικής πραγματικότητας, η οποία στο σύνολό της είναι μάλλον «ανθεθνική», με την έννοια ότι χαρακτηρίζεται από έντονη αρνητική διάθεση, η οποία υπαγορεύεται από τα ξένα αλλά και τα εγχώρια κέντρα του ψευδεπίγραφου προοδευτισμού.

Το Έθνος είναι αρχέγονη έννοια και ανατρέχει στη δημιουργία του ανθρώπου από τον Θεό. Ο Απόστολος Παύλος στην δημηγορία του προς

τους Αθηναίους λέει σχετικώς τα εξής αξιοσημείωτα: «ο Θεός ... εποίησέ τε εξ ενός αίματος παν έθνος ανθρώπων κατοικείν επί παν το πρόσωπον της γης» (Πρ. ιζ'26). Επομένως κατά την χριστιανική διδασκαλία το Έθνος είναι στοιχείο της θείας Δημιουργίας. Είναι δε αξιοσημείωτο ότι ο Παύλος εξαίρει στο σημείο αυτό ένα από τα σπουδαιότερα, όπως θα δούμε στη συνέχεια, στοιχεία της έννοιας του Έθνους, το «όμαιμον», υπό την χριστιανικήν του πλέον έννοια, της κοινής δηλαδή καταγωγής όλων των ανθρώπων από τον Θεό!

Όσον αφορά τώρα την ύπαρξη του ελληνικού Έθνους και την εννοιολογική του οριοθέτηση στον κόσμο των ιδεών, πρέπει να πούμε ότι αυτή ανιχνεύεται στα βάθη των ιστορικών χρόνων και είναι συνυφασμένη με την εμφάνιση στο προσκήνιο της ιστορίας, όλων εκείνων των γνωστών φύλων, τα οποία αργότερα συναποτελέσαν τους «Έλληνες». Αυτός ο «πολύφυλος» λαός όμως είχε ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά, τα οποία ανέκαθεν υπήρξαν ιδιαζόντως ταυτοτητοποιητικά, με την έννοια ότι είναι αυτά, τα οποία τον διακρίνουν σε ξεχωριστή κοινότητα, ασύγχυτη και αδιαίρετη ανά τους αιώνες. Αυτά τα στοιχεία είναι η κοινή καταγωγή, η κοινή γλώσσα, η κοινή θρησκεία, οι κοινές ιστορικές και άλλες παραδόσεις, τα κοινά ήθη και έθιμα, ο κοινός τρόπος ζωής και ο κοινός πολιτισμός. Τα στοιχεία αυτά κινούνται ανέκαθεν και εξελίσσονται εντός του εννοιολογικού πυρήνα του Έθνους και το καθιστούν ταυτοτητοποιητική και συνάμα ενωτική δύναμη!

Ο πληρέστερος και πλέον ακριβής ορισμός της έννοιας του Έθνους είναι κατά γενική ομολογία αυτός του Ηροδότου. Στην «Ουρανία εδάφιο 14» διαβάζομε: «...το ελληνικόν εόν όμαιμόν τε και ομόγλωσσον, και θεών ιδρύματα κοινά και θυσίαι, ήθεα ομότροπα, των προδότας γενέσθαι Αθηναίους ουκ αν ευ έχοι.» Το ελληνικόν Έθνος δηλαδή είναι αυτό το οποίο έχει κοινό αίμα και κοινή γλώσσα, κοινούς θεούς, ναούς και θυσίες και ακόμη κοινά και ομοιόμορφα ήθη. Κατά τον Ηρόδοτο λοιπόν το ελληνικό Έθνος έχει τα εξής τέσσερα βασικά εννοιολογικά στοιχεία: α) το όμαιμον, β) το ομόγλωσσον, γ) το ομόθησκον και δ) το ομότροπον. Όταν γενικότερα τα στοιχεία αυτά χαρακτηρίζουν σωρευτικώς ένα λαό τότε ο λαός αυτός αποτελεί Έθνος, διότι είναι ενωμένος σε μια φυσική ενότητα αδιάρρηκτη, σφυρηλατημένη στο αμόνι της ιστορικής, κοινωνικής, θρησκευτικής και πολιτιστικής πραγματικότητας! Επομένως το Έθνος αποτελεί το ισχυρότερο ιστορικό γίγνεσθαι ενός λαού, το οποίο δεν μπορεί καμιά δύναμη να ανατρέψει!

Προσεγγίζοντας τώρα εγγύτερον τα βασικά αυτά στοιχεία της έννοιας του Έθνους παρατηρούμε τα εξής; Α)Με το «όμαιμον» δηλώνεται η κοινή καταγωγή. Η λέξη είναι σύνθετη από το «ομός» και το «αίμα» και σημαίνει τον εκ του αυτού αίματος καταγόμενον, τον εξ αίματος συγγενή και κατ' επέκταση τον από την ίδια φυλή προερχόμενο. Κατά τον Ηρόδοτο λοιπόν, τον πατέρα της ιστορίας, οι Έλληνες είναι «όμαιμοι», με την

έννοια ότι κατάγονται από την ίδια φυλή και γι' αυτό έχουν κοινά χαρακτηριστικά από εκείνα, τα οποία χαρακτηρίζουν τους εξ αίματος συγγενείς οι οποίοι ενωμένοι σε σύνολο αποτελούν την φυλή.

Β) Με το «ομόθρησκον» δηλώνεται η κοινή θρησκεία. Κατά τον Ηρόδοτο όλα τα φύλα, τα οποία συναποτέλεσαν το ελληνικό Έθνος είχαν την ίδια θρησκεία. Δεν ήταν κανένα απολύτως ετερόθρησκο. Αυτή δε η θρησκευτική ομοιογένεια και ενότητα αποτέλεσε εξ αρχής το ισχυρότερο στοιχείο ταυτότητας το οποίο διαφοροποιούσε τους Έλληνες από τους άλλους λαούς. Οι Έλληνες υπήρξαν ανέκαθεν λαός έντονα θρησκευόμενος. Δεν υπήρξε ιστορική περίοδος κατά την οποία δεν εθρήσκευαν οι Έλληνες! Ο Πλούταρχος υπογράμμισε την ελληνική θρησκευτικότητα κατά τον πλέον εκφραστικό τρόπο σ' εκείνο το περίφημο γνωστό χωρίο του: «εύροις δ' αν πόλεις ατειχίστους, αγραμμάτους, αβασιλεύτους, αοίκους, αχρημάτους, νομίσματος μη δεομένας, απείρους θεάτρων και γυμναστηρίων. Ανιέρου δε πόλεως και αθέου..... ουδείς έστιν, ουδ' έσται γεγονώς θεατής». Τούτο σημαίνει ότι στην αρχαιότητα η αθεΐα ήταν άγνωστη!

Με την εμφάνιση του χριστιανισμού οι Έλληνες δέχθηκαν από τους πρώτους την νέα πίστη από τον Απόστολο των Εθνών Παύλο. Προσχωρώντας όμως στο χριστιανισμό το ομόθρησκο ενισχύθηκε, διότι προσέλαβε περιεχόμενο μονοθεϊστικό και αντιειδωλολατρικό κι έτσι ενισχύθηκε περισσότερο ο ταυτοτητοποιητικός ρόλος της θρησκευτικής πίστης. Ειδικότερα η Ορθοδοξία, η οποία επί Βυζαντινής Αυτοκρατορίας αποκρυστάλλωσε πλέον το ομόθρησκον των Ελλήνων και αποτέλεσε το κύριο στοιχείο της ελληνικότητας, επέδρασε και στο «όμαιμον» των Ελλήνων με το οποίο ενώθηκε οργανικώς στο γνωστό πλέον ελληνορθόδοξο μίγμα. Έτσι το «ελληνορθόδοξον» κατέστη με τον καιρό το κύριο και βασικό στοιχείο της σύγχρονης έννοιας του ελληνικού Έθνους!

Γ) Με το «ομόγλωσσον» εννοούμε την κοινή γλώσσα των Ελλήνων, «την ελληνική». Η ελληνική γλώσσα είναι το στοιχείο εκείνο της έννοιας του Έθνους, το οποίο εμφανίζει αποκλειστική μοναδικότητα, η οποία προσδίδει στο ομόγλωσσο εντονότατη ταυτοτητοποιητική ενέργεια.

Το ομόγλωσσον προδήλως αναφέρεται στην ελληνική γλώσσα ως «μητρική». Επομένως στο ελληνικό Έθνος ανήκουν από γλωσσικής απόψεως μόνο όσοι ομιλούν την ελληνική ως μητρική γλώσσα. Κατά τα λοιπά όμως η γλώσσα των Ελλήνων, ως στοιχείο της έννοιας του Έθνους είναι μία και μοναδική, όπως την μιλάει κάθε φορά ο Λαός μας αβίαστα και αδασκάλευτα με μόνο οδηγό το αλάνθαστο αισθητήριό του και μπροστάρηδες τους μεγάλους λογομάστορες, ποιητές και πεζογράφους που βγάζει μπόλικους και διαλεχτούς τούτος ο ευλογημένος τόπος από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα! Αυτοί μας στόρεψαν τη γλώσσα μας άδολα και απονήρευτα και «μας την έδωσαν ελληνική» όπως λέει ο μεγάλος νομπελίστας ποιητής μας Οδυσσέας Ελύτης. Αυτοί και όχι οι σαλτιμπά-

γκοι πολιτικοί, και οι υπηρέτες τους δήθεν γλωσσολόγοι καθηγητάδες, που έκαναν τη γλώσσα μας κλωτσοσκουφι βάζοντάς την ταμπέλλα στις πολιτικές τους επιδιώξεις και δεν δίστασαν να δημιουργήσουν εκ του μη όντος ολόκληρο ζήτημα, το λεγόμενο «γλωσσικό», διαιρώντας έτσι το Λαό μας σε προοδευτικό και συντηρητικό, ανάλογα με τα ανεξέλεγκτα γούστα τους!

Η γλώσσα είναι ζωντανός οργανισμός και εξελίσσεται αφεαυτής χωρίς καμιά καθοδήγηση και εκμετάλλευση, με μόνη την φυσική γλωσσολογική ικανότητα του Λαού μας. Ο Λαός είναι και πρέπει να παραμείνει κυρίαρχος της γλώσσας του, ως ο μόνος που μπορεί να την κατευθύνει στη φυσική της εξέλιξη, δημιουργώντας ο ίδιος τους τύπους και τους κανόνες της κατά την περίφημη όντως αρχή «η χρήση είναι ο κανόνας του λέγειν».

Αυτή τη γλώσσα ως στοιχείο της έννοιας του Έθνους οφείλομε να προστατεύσομε με ρητούς συνταγματικούς κανόνες.

Δ) Τέλος με το «ομότροπον» δηλώνεται προδήλως η κοινή και ομοιόμορφη συμπεριφορά των Ελλήνων όπου γης, η οποία προσδιορίζεται από τα κοινά ήθη και έθιμα, τις κοινές συνήθειες και παραδόσεις του Λαού μας. Με άλλα λόγια αναφερόμαστε στον κοινό τρόπο ζωής, στο ελληνικό «modus vivendi», σε όλα εκείνα τα στοιχεία, τα οποία προσιδιάζουν στον Έλληνα με βάση την ιστορία και τις παραδόσεις του. Η ελληνική ιστορία και η παράδοση παράγουν και προσδίδουν στον Έλληνα ασύγχυτη ταυτότητα, και γι' αυτό είναι χρέος μας να φυλάσσομε τις παραδόσεις ακολουθώντας πιστά την προτροπή του Απ. Παύλου: «στήκετε και κρατείτε τις παραδόσεις.» (Α' Θεσ. β' 15).

3—Η συνταγματοποίηση της έννοιας του Έθνους

Ο συνταγματικός μας νομοθέτης τρέφει ανέκαθεν ιδιαίτερο σεβασμό προς το Έθνος, όπως προκύπτει από την συχνή αναφορά του σ' αυτό στα περισσότερα συντάγματα, από την εποχή ακόμη των πρωτόλειων συνταγματικών κειμένων της επαναστατημένης Ελλάδος. Η αναφορά αυτή είναι τις περισσότερες φορές ρητή, σπανίως δε έμμεση, αλλά και πάλι σαφής. Σε κάθε περίπτωση όμως γίνεται με ιδιαίτερο σεβασμό και έχει ξεχωριστή νομική – συνταγματική βαρύτητα, καθ' όσον με τον τρόπο αυτόν η έννοια του Έθνους συνταγματοποιείται, δηλαδή καθίσταται πλέον συνταγματική, με ό,τι μπορεί αυτό να σημαίνει.

Ειδικότερα στο πρώτο συνταγματικό κείμενο της επαναστατημένης Ελλάδος το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδαύρου γίνεται έμμεση, πλην σαφής αναφορά στην έννοια του Έθνους με την προαναφερθείσα διάταξη που όριζε ότι: «όσοι αυτόχθονες κάτοικοι της Επικρατείας της Ελλάδος πιστεύουσιν εις Χριστόν εισίν Έλληνες». Στη διάταξη αυτή η έννοια του Έθνους καλύπτεται κάτω από τις δηλωτικές λέξεις και φρά-

σεις: α) αυτόχθονες κάτοικοι και β) πιστεύουσιν εις Χριστόν, στις οποίες υποκρύπτονται δύο από τα βασικά στοιχεία της έννοιας του Έθνους, το «όμαιμον» και το «ομόθρησκον». Με τη λέξη «αυτόχθονες» υποδηλώνεται το «όμαιμον», διότι η λέξη αυτή σημαίνει εκείνον, ο οποίος κατοικεί στον ίδιο τόπο που γεννήθηκε αυτός και οι πρόγονοί του, Η κατοίκηση στον αυτόν τόπο που γεννήθηκε κάποιος για να μπορέσει να του προσδώσει την ιδιότητα του αυτόχθονος, πρέπει να έχει κάποια συνέχεια και μάλιστα «προγονική», η οποία αναγκαίως σημαίνει και συνέχεια αίματος! Εξ άλλου με την φράση: «πιστεύουσιν εις Χριστόν» γίνεται ευθεία αναφορά στο άλλο βασικό στοιχείο της έννοιας του Έθνους, το «ομόθρησκον». Επομένως «Έλληνες», κατά το πρωτόλειο αυτό Ελληνικό Σύνταγμα, είναι όλοι όσοι έχουν το «όμαιμον και το ομόθρησκον». Αυτό είχε την έννοια ότι η «ελληνικότητα» εξηρτάτο από το Έθνος κάτι που είναι ασφαλώς πολύ σημαντικό!

Στο Σύνταγμα της Τροιζήνος η αναφορά στο Έθνος είναι ρητή. Στο άρθρο 5 του Συντάγματος αυτού ορίζεται ότι: «η κυριαρχία ενυπάρχει εις το Έθνος, πάσα εξουσία πηγάζει εξ αυτού και υπάρχει υπέρ αυτού». Είναι η πρώτη συνταγματική διάταξη η οποία αναγνωρίζει ρητώς το Έθνος ως πηγή της λαϊκής κυριαρχίας. Η διάταξη αυτή είναι ιστορική και επηρέασε όλα σχεδόν τα μεταγενέστερα Συντάγματα της Ελλάδος! Οι θέσεις δε του πρώτου εκείνου Έλληνα συνταγματικού νομοθέτη περί του Έθνους ανταποκρίνονταν πλήρως στη συνείδηση του αγωνιζόμενου Λαού, ο οποίος δεν μπορούσε να διακρίνει τον χριστιανό από τον Έλληνα!

Στη συνέχεια το σύνταγμα του 1844, το οποίο προέκυψε από την επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου στο άρθρο 60 όριζε ότι: «οι βουλευταί εκπροσωποῦσι το Έθνος και ουχί μόνον την επαρχίαν υπό της οποίας εκλέγονται.» Αυτή είναι η μόνη αλλά πολύ ουσιώδης αναφορά του Συντάγματος εκείνου στο Έθνος.

Εκτενέστερη όμως και πιο συγκεκριμένη και ουσιώδης αναφορά στο Έθνος γίνεται στο Σύνταγμα του 1864 στο άρθρο 21 § 1 του οποίου ορίζεται «άπασαι αι εξουσίαι πηγάζουσι εκ του Έθνους εκτελούνται δε καθ' ον τρόπον ορίζει το Σύνταγμα». ενώ στο άρθρο 60 αυτού ορίζεται «οι βουλευταί αντιπροσωπεύουσι το έθνος και όχι μόνον την επαρχίαν από της οποίας εκλέγονται». Οι διατάξεις αυτές επαναλαμβάνονται σε όλα τα επακολουθήσαντα Συντάγματα του 1911, 1927 1952 και 1975. Ειδικότερα το ισχύον Σύνταγμα του 1975 όπως έχει αναθεωρηθεί ορίζει στο άρθρο 1§3 «όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το λαό, υπάρχουν δε υπέρ αυτού και του έθνους» στο δε άρθρο 16§ 2 «η παιδεία έχει σκοπό (εκτός των άλλων) την ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης των Ελλήνων», στο άρθρο 21 §1 «η οικογένεια ως θεμέλιον συντήρησης και προαγωγής του Έθνους...τελεί υπό την προστασίαν του Κράτους» και τέλος στο άρθρο 51§ 2 ότι « οι βουλευτές αντιπροσωπεύουν το έθνος». Πρόκειται για πολύ σημαντικές διατάξεις με τις οποίες παγιώθηκε η συνταγματοποίηση

της έννοιας του έθνους, το οποίον έτσι κατέστη το σημαντικότερο από όλα τα συνταγματικώς προστατεόμενα αγαθά, οι οποίες όμως προκάλεσαν πολλά προβλήματα όχι τόσο αυστηρώς επιστημονικά, όσο κυρίως πολιτικοκοινωνικά εκ μέρους κυρίως εκείνων οι οποίοι αντιδρούν στην συνταγματοποίηση του έθνους για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας, η οποία δεν έχει σχέση με την επιστημονική αντιμετώπιση του θέματος, το οποίο έχει πλήρως ξεκαθαρισθεί στα πλαίσια της ερμηνείας του Συντάγματος.

Κατά μία άποψη η ρητή αυτή αναφορά του έθνους σε όλα τα ελληνικά συντάγματα οφείλεται αποκλειστικώς σε ιστορικούς λόγους οι οποίοι δεν επιδέχονται καμιάν περαιτέρω νομική αξιολόγηση. Η άποψη αυτή αγνοεί την σημασία της ιστορικής ερμηνείας του Δικαίου στα πλαίσια ειδικότερα του Συνταγματικού Δικαίου. Κατ' άλλην άποψη η συνταγματοποίηση του έθνους οφείλεται στο γεγονός ότι το έθνος ταυτίζεται εννοιολογικώς με τον λαό, και συνεπώς όπου στο Σύνταγμα γίνεται αναφορά στο έθνος αυτή παραπέμπει στο λαό. Τί εννοούμε όμως λαό από συνταγματική άποψη; Σε μια δημοκρατική Πολιτεία ο λαός νοείται ως το ανώτατο όργανο αυτής από το οποίον πηγάζουν και ασκούνται όλες οι εξουσίες. Αυτό όμως στην πράξη επιτυγχάνεται μόνο από εκείνο το κομμάτι του λαού το οποίο είναι σε θέση να εκφράσει την πολιτική του βούληση και το κομμάτι αυτό είναι εκείνο το οποίον διαθέτει το δικαίωμα της ψήφου, δηλαδή το εκλογικό σώμα. Επομένως λαός είναι το σύνολον των ψηφοφόρων και γι' αυτό σε τελευταία ανάλυση λαός είναι ...η ψήφος! Από συνταγματική επίσης άποψη ο λαός νοείται και ως αναγκαίο στοιχείο της έννοιας του Κράτους. Ποιος λαός όμως θεωρείται ως στοιχείο του Κράτους; Το σύνολον εκείνων που έχουν την ελληνική ιθαγένεια, απαντούν οι συνταγματολόγοι.

Μετά από τις αναγκαίες αυτές διευκρινίσεις το έθνος, όπως το προσδιορίσαμε ανωτέρω δεν μπορεί να ταυτισθεί με το «λαό» όπως τον εννοεί η επιστήμη του Συνταγματικού Δικαίου. Το έθνος βεβαίως δεν νοείται χωρίς το λαό. Προϋποθέτει λαό, ο οποίος όμως δεν ταυτίζεται με την στενή συνταγματική του έννοια. Το έθνος δεν συρρικνώνεται στην ψήφο ούτε στην ιθαγένεια, αλλά είναι έννοια πολύ ευρύτερη από τα συνταγματικά περί λαού κατασκευάσματα διότι περιλαμβάνει στους κόλπους του σύμπαντα τον λαό, δηλαδή όλους εκείνους τους ανθρώπους οι οποίοι συνδέονται μεταξύ τους με τα κοινώς παραδεκτά εννοιολογικά του στοιχεία, όπως τα δώσαμε ανωτέρω δηλαδή το όμαιμον, το ομόθησκον, το ομόγλωσσον και το ομότροπον. Δεν περιορίζεται στα τεχνητά δικαιώματα της ψήφου και της ιθαγένειας, τα οποία σήμερα αναγνωρίζονται και αύριο καταργούνται, αλλά μένει προσδεδεμένο αρρήκτως στα φυσικά και απaráγραπτα δικαιώματα του αίματος, της θρησκευτικής πίστης, της γλώσσας και του ομοιόμορφου όσο και ελεύθερου τρόπου ζωής. Επομένως το έθνος δεν ταυτίζεται σε καμία απολύτως περίπτωση με το λαό υπό

την ανωτέρω τεχνητή στενή του έννοια. Αυτή η ορθή άποψη επιβεβαιώνεται και από αυτό το ίδιο το Σύνταγμα, το οποίο διαστέλλει σαφώς τις δύο αυτές έννοιες του έθνους και του λαού. Διότι αν οι έννοιες αυτές ταυτίζονταν δεν υπήρχε κανένας λόγος να γίνεται ξεχωριστή αναφορά αυτών στο Σύνταγμα.

Κατά την άποψή μας ο λόγος της συνταγματοποίησης του έθνους, της ειδικότερης δηλαδή αναφοράς ρου Συντάγματος στο έθνος με πνεύμα διαιωνιστικό και προστατευτικό είναι ο απόλυτος σεβασμός του συνταγματικού νομοθέτη στην αδιάσπαστη ενότητα του ανά τους αιώνες ελληνισμού., την οποίαν εκφράζει και διασφαλίζει κατά μοναδικό τρόπο η έννοια του έθνους. Καμιά άλλη δύναμη δεν θα μπορούσε να κρατήσει όρθιο τον ελληνισμό μέσα στους αιώνες, κάτω μάλιστα από αντίξοες συνθήκες, εκτός από το έθνος! Αυτή τη δύναμη θέλησε να εξασφαλίσει ο συνταγματικός νομοθέτης με την συνταγματοποίηση του έθνους.

4. Η νομική σημασία της συνταγματοποίησης του Έθνους

Η ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων του Συντάγματος των αναφερομένων στην συνταγματοποίηση της έννοιας του έθνους δημιούργησε εκ του μη όντος προβλήματα στα πλαίσια του Συνταγματικού Δικαίου. Λέγομεν «εκ του μη όντος», διότι καθαυτή η έννοια του έθνους, όπως την αναλύσαμε ανωτέρω, με βάση την ιστορικοκοινωνική της εξέλιξη, δεν δημιουργεί κανένα απολύτως πρόβλημα. Τα προβλήματα αρχίζουν από τη στιγμή που η ερμηνεία του Δικαίου διολισθαίνει σε πολιτικές σκοπιμότητες, οπότε παύει να είναι επιστημονική.

Στις προαναφερθείσες διατάξεις όλων των ελληνικών Συνταγμάτων το έθνος θεωρείται ως πηγή όλων των εν τω κράτει εξουσιών. Η πάγια αυτή θέση του Έλληνα συνταγματικού νομοθέτη, μετά κυρίως την μεταπολίτευση, επικρίθηκε από πολλούς με αποτέλεσμα να αναγκασθεί ο νομοθέτης για πρώτη φορά να αποστεί από την συνταγματική παράδοση με το ισχύον Σύνταγμα του 1975, το οποίον ως πηγή όλων των εξουσιών αναγνωρίζει πλέον το λαό (άρθρο 1 § 3). Παρόλα αυτά όμως και ο σύγχρονος νομοθέτης δεν μπόρεσε να αποστεί ολοσχερώς από την ως τώρα κρατούσα συνταγματική περί έθνους αντίληψη, γι' αυτό όρισε ταυτόχρονα ότι οι εξουσίες του Κράτους που πηγάζουν από το λαό «υπάρχουν για το λαό και το έθνος»! Το ρήμα «πηγάω» χρησιμοποιείται στη διάταξη αυτή σκοπίμως, αντί οποιουδήποτε άλλου συνώνυμου. Η λέξη «πηγή» σημαίνει το φυσικό άνοιγμα της γης από το οποίον αναβλύζει νερό το οποίο προέρχεται από υπόγειες φυσικές δεξαμενές. Το φυσικό λοιπόν εννοιολογικό στοιχείο της λέξης αυτής είναι η «φυσική υπόσταση». Η «πηγή» προϋποθέτει «φυσικό» άνοιγμα στην επιφάνεια της γης από το οποίον αναβλύζει νερό από υπόγειες όπως είπαμε φυσικές πάντα δεξαμενές. Αυτό το φυσικό στοιχείο της έννοιας της «πηγής» προσιδιάζει περισσότερο

στην έννοια του έθνους, η οποία έχει και αυτή φυσική προέλευση σύμφωνα προς τα όσα είπαμε ήδη ανωτέρω για την ιστορικοκοινωνική της εξέλιξη. Αυτός λοιπόν είναι ο λόγος για τον οποίον ο συνταγματικός νομοθέτης προτίμησε τον όρο «πηγή» ειδικώς για την παραγωγική της εξουσίας δύναμη του έθνους. Έτσι λοιπόν το άρθρο 1§3 του Συντάγματος ορίζει ότι «όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το λαό, υπάρχουν υπέρ αυτού και του έθνους και ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα». Κατ' αρχάς «λαός» ως πηγή των κρατικών εξουσιών νοείται μόνο το εκλογικό σώμα, δηλαδή εκείνο το τμήμα του λαού το οποίον διαθέτει το δικαίωμα της ψήφου. Και όχι το σύνολον του ελληνικού λαού. Η έννοια επομένως του λαού στη διάταξη αυτή είναι περιορισμένη κι αυτό σημαίνει αναγκαίως πως αντιστοίχως περιορισμένη είναι και η λαϊκή κυριαρχία και συνακολούθως η δημοκρατία. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι συγχέομε την «πηγή» των εξουσιών με την «άσκηση» αυτών. Πηγή των εξουσιών είναι κατά τα προλεχθέντα η φυσική τους προέλευση, ενώ «άσκηση» είναι ο τρόπος με τον οποίον υλοποιούνται οι εξουσίες. Δεν αρκεί να αναβλύζει νερό από την πηγή, αλλά χρειάζεται και η άντληση του για να αποβεί χρήσιμο. Τώρα γίνεται κατανοητό πλέον ότι ο ιστορικός συνταγματικός νομοθέτης ορθώς ως πηγή των εξουσιών αναγνώριζε το έθνος, τον δε λαό αναγέρευε σε όργανο άσκησης αυτών. Με άλλα λόγια το συνταγματικώς ορθόν είναι να δεχθούμε ότι η πηγή των εξουσιών ανήκει στο έθνος, ενώ η άσκηση αυτών στο λαό. Ο «λαός» λοιπόν ως το ανώτατον όργανον του Κράτους καθορίζει με την ψήφο του τον τρόπον με τον οποίον θέλει ο ίδιος να ασκείται η από το έθνος πηγάζουσα εξουσία.

Το άρθρο 1§3 του Συντάγματος ορίζει επιπλέον ότι «οι εξουσίες υπάρχουν για το λαό και το έθνος». Η γραμματική ερμηνεία της διατάξεως αυτής οδηγεί ασφαλώς στο συμπέρασμα ότι όλες οι εξουσίες του Κράτους πρέπει αναγκαίως να ασκούνται προς όφελος του λαού και του έθνους, διότι διαφορετικά δεν νοείται ότι «υπάρχουν υπέρ του λαού και του έθνους». Οι εξουσίες λοιπόν πρέπει να ασκούνται κατά τέτοιον τρόπο ώστε από την άσκησή τους να ωφελείται ο λαός και το έθνος, ή κατ' άλλην ταυτόσημη διατύπωση η άσκησή τους να μην αντιβαίνει στα συμφέροντα του λαού και του έθνους. Τούτο νομικώς σημαίνει ότι το Κράτος δεν έχει το δικαίωμα να παίρνει μέτρα αντιλαϊκά ή αντεθνικά, και αντιθέτως ότι έχει εκ του Συντάγματος υποχρέωση να λαμβάνει μέτρα υπέρ το λαού και του έθνους. Βασική υποχρέωση της κυβέρνησης κάθε χώρας και ειδικότερα κάθε δημοκρατικής και φιλελεύθερης πολιτείας, είναι η με κάθε μέσο και τρόπο εξασφάλιση της επιβίωσης του λαού της. Αυτό είναι το ύψιστο καθήκον της οργανωμένης πολιτείας. Διαφορετικά δεν έχει λόγο υπάρξεως και το «κοινωνικό συμβόλαιο» επί του οποίου στηρίζεται είναι άνευ αντικειμένου. Οι λαοί για έναν και μόνον λόγο οργανώθηκαν πολιτειακώς για να εξασφαλίσουν την με ειρηνική συμβίωση επιβίωσή τους. Επομένως ο λόγος υπάρξεως της πολιτείας είναι υπαρξιακός με την

έννοια ότι υπάρχει για την συντήρηση και προαγωγή της ζωής των ανθρώπων. Αυτός είναι ο πυρήνας της αιτιολογικής βάσης της υπάρξεως της πολιτείας, τον οποίον εκφράζει η διάταξη αυτή του άρθρου 1§ 3 του Συντάγματος. Η σύζευξη τώρα του λαού με το έθνος που επιχειρείται στη διάταξη αυτή, εκτός από την εφαρμογή όλων αυτών των ερμηνευτικών συμπερασμάτων και στο έθνος, έχει και μια ειδικότερη σημασία, η οποία συνίσταται σε τούτο, ότι δηλαδή ο νομοθέτης δεν νοεί τον λαό χωρίς το έθνος. Αυτό περαιτέρω σημαίνει ότι ο λαός εμπεριέχεται στο έθνος, ή κατ' άλλην διατύπωση ο λαός υπάρχει μόνον εν αναφορά προς το έθνος. Όλα αυτά έχουν ιδιαίτερη νομική σημασία, η οποία συνίσταται σε τούτο, ότι δηλαδή κάθε μέτρο του Κράτους το οποίον αντίκειται προς το συμφέρον του λαού και του έθνους είναι αντισυνταγματικό και συνεπώς ανεφάρμοστο. Η δε υλοποίηση αυτής της συνταγματικής απαίτησης ανήκει στα δικαστήρια, τα οποία έχουν την υποχρέωση να κηρύσσουν αντισυνταγματικές τις πράξεις του Κράτους με τις οποίες λαμβάνονται μέτρα κατά των συμφερόντων του λαού και του έθνους και να μην εφαρμόζουν τους αντίστοιχους νόμους με τους οποίους ελήφθησαν τα μέτρα αυτά. Πότε τα προσβαλλόμενα ως αντισυνταγματικά μέτρα αντίκεινται στο συμφέρον του λαού και του έθνους θα κριθεί κυριαρχικά από τα δικαστήρια, στα πλαίσια της θεμελιώδους δημοκρατικής αρχής της διακρίσεως των εξουσιών και της από αυτήν απορρέουσας ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, τις οποίες κατοχυρώνει απολύτως το Σύνταγμα.

Ιδιαίτερη νομική βαρύτητα έχει η διάταξη του άρθρου 16§2 η οποία θέτει ως βασικό σκοπό της παιδείας «την ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης των Ελλήνων». Εθνική συνείδηση δεν νοείται βεβαίως χωρίς την ύπαρξη και αναφορά σε συγκεκριμένο έθνος. Επομένως όταν το Σύνταγμα ορίζει ως έναν από τους βασικούς σκοπούς της παιδείας την ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης των Ελλήνων αναφέρεται προδήλως στο ελληνικό έθνος, για την ανάπτυξη του οποίου ενδιαφέρεται μέσω της παιδείας. Ο τρόπος με τον οποίον θα επιτευχθεί αυτός ο στόχος της παιδείας δεν ορίζεται βεβαίως στο Σύνταγμα, αλλά αφήνεται στον κοινό νομοθέτη, ο οποίος νομοθετώντας επ' αυτού οφείλει να έχει ως γνώμονα την συνταγματική επιταγή της ανάπτυξης της εθνικής συνείδησης. Η ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης επιτυγχάνεται με πολλούς τρόπους, όπως την διδασκαλία της εθνικής μας ιστορίας, την προβολή, ανάπτυξη και ανάλυση μέσα από αυτήν των οργανικών στοιχείων της εννοίας του έθνους, την ανάδειξη της υποχρέωσης των Ελλήνων να υπερασπίζονται τις εθνικές αξίες, και τα εθνικά μας σύμβολα, κυρίως δε την ελληνική σημαία, και τον εθνικό μας ύμνο, την διαφύλαξη αλώβητης της εθνικής ιδέας κ.λ.π. Επομένως κάθε νομοθετικό μέτρο που λαμβάνεται στο χώρο της παιδείας και το οποίον αντιστρατεύεται την εθνική μας ιδέα είναι αντισυνταγματικό με βάση τη διάταξη αυτή και ως τέτοιο πρέπει να αποδοκιμάζεται. Πιο συγκεκριμένα, για να μείνομε σε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, η άρνηση εκ μέ-

ρους των διευθυντών των σχολείων της έπαρσης της ελληνικής σημαίας ή της ανάκρουσης του εθνικού μας ύμνου είναι πράξη αντισυνταγματική και μπορεί να προσβληθεί ως τέτοια στο Συμβούλιο της Επικρατείας, πολύ περισσότερο τυχόν εγκύκλιοι του υπουργού Παιδείας με ανάλογο περιεχόμενο είναι διοικητικές πράξεις αντισυνταγματικές και για τούτο ανενφάρμοστες.

Εξ ίσου σημαντική είναι και η διάταξη του άρθρου 21§3 με την οποία ορίζεται ότι «η οικογένεια ως θεμέλιον συντήρησης και προαγωγής του έθνους ...τελεί υπό την προστασία του Κράτους». Πρέπει ιδιαιτέρως να προσεχθεί από τη διάταξη αυτή ο λόγος για τον οποίον η οικογένεια τελεί υπό την προστασίαν του Κράτους. Κατά τον συνταγματικόν νομοθέτην αυτός ο λόγος δεν είναι το κοινώς και ορθώς λεγόμενον ότι η οικογένεια αποτελεί το κύτταρον της κοινωνίας. Ο λόγος της συνταγματικής θωράκισης της οικογένειας δεν είναι ο κοινώς παραδεκτός κοινωνικός ρόλος αυτής, αλλά αποκλειστικώς ο ρόλος της ως θεμελίου της συντήρησης και προαγωγής του έθνους. Αυτό σημαίνει ότι η οικογένεια αναγορεύεται από το Σύνταγμα σε παράγοντα συντήρησης και προαγωγής του έθνους! Πόση αξία έχει η συνταγματική αυτή επιταγή από νομική, κοινωνική και ιστορική άποψη δεν είναι ανάγκη να το τονίσουμε εδώ ιδιαιτέρως. Εκείνο όμως το οποίον οφείλομε να πούμε εδώ ως αναγκαίον όσο και αυτονόητον ερμηνευτικό συμπέρασμα εξαγόμενον από την διάταξη αυτή είναι τούτο, ότι δηλαδή δύσκολα μπορούν να συμβιβασθούν προς τον ειδικό αυτό συνταγματικό ρόλο της οικογένειας, ως θεμελίου της συντήρησης και προαγωγής του έθνους, τα όποια οικογενειακά υποκατάστατα. Κατά τα λοιπά από την ορθή ερμηνεία της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι ο συνταγματικός νομοθέτης ενδιαφέρεται για την «συντήρηση και προαγωγή» του έθνους και γι' αυτό θέτει υπό την ιδιαίτερη προστασία του Κράτους την οικογένεια, την οποίαν θεωρεί το θεμέλιο του έθνους. Όσο κι αν αυτά ηχούν παράξενα σήμερα στ' αυτιά μας δεν παύουν ωστόσο να αποτελούν ρητές συνταγματικές επιταγές η μη τήρηση των οποίων δημιουργεί συνταγματικά προβλήματα.

Τέλος εξ ίσου σπουδαία με τις προηγούμενες είναι και η διάταξη του άρθρου 51§ 2 του Συντάγματος, η οποία αναφέρεται επίσης ρητώς στο έθνος. Η διάταξη αυτή ορίζει ότι «οι βουλευτές αντιπροσωπεύουν το έθνος». Αυτή η διάταξη έχει βαθιές συνταγματικές ρίζες διότι την συναντάμε σε όλα τα προηγούμενα Συντάγματα, με μία όμως ουσιώδη διαφορά. Ειδικότερα ενώ σε όλα τα προηγούμενα Συντάγματα οριζόταν ότι «οι βουλευταί αντιπροσωπεύουν το έθνος και όχι μόνο την επαρχίαν υπό της οποίας εκλέγονται», η ισχύουσα διάταξη ορίζει μόνο ότι «οι βουλευτές αντιπροσωπεύουν το έθνος» παραλείποντας την φράση «και όχι μόνον την επαρχίαν από την οποίαν εκλέγονται». Η παράλειψη αυτή είναι σκόπιμη και έχει ιδιαίτερη σημασία. Ασφαλώς δεν οφείλεται σε θέληση του νομοθέτη να μην εκπροσωπούν οι βουλευτές την περιφέρεια από την ο-

ποίαν εκλέγονται. Αυτό σε μια δημοκρατική πολιτεία η οποία έχει κοινοβουλευτικό πολίτευμα, όπως η δική μας, εξυπακούεται. Βεβαίως ήθελε ο νομοθέτης οι βουλευτές να εκπροσωπούν την επαρχία από την οποία εκλέγονται, δηλαδή το λαό, κι αυτό το θεώρησε ως κάτι το αυτονόητο και εξυπακουόμενο από την εφαρμογή του κοινοβουλευτικού συστήματος, γι' αυτό το παρέλειψε, ως κοινώς αποδεκτόν αναμφισβητήτως. Εκείνο όμως το οποίον αμφισβητείτο από ορισμένους είναι η από τους βουλευτές εκπροσώπηση και του έθνους. Γι' αυτό προς αποκλεισμόν πάσης εν προκειμένω αμφισβητήσεως όρισε ρητώς τούτο, ότι δηλαδή οι βουλευτές εκπροσωπούν το έθνος, στο οποίον ως αναγκαίον, όπως είπαμε στοιχείον της εννοίας του, περιέχεται και ο λαός και επομένως η επαρχία του κάθε βουλευτή. Η έννοια της αντιπροσώπευσης εν προκειμένω δεν είναι εκείνη του άρθρου 216 Α.Κ. αλλά έχει διαφορετικό περιεχόμενο και σημαίνει ότι οι βουλευτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους οφείλουν πάντοτε να ενεργούν προς εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος, χωρίς κανένα απολύτως περιορισμό. Αυτό προκύπτει και από τη διάταξη του άρθρου 6 0§ 1 του Συντάγματος, το οποίον ορίζει ότι «οι βουλευτές έχουν απεριόριστο το δικαίωμα της γνώμης και ψήφου κατά συνείδηση». Η διάταξη αυτή, η οποία κατά γενικήν ομολογίαν αποπνέει πολύτιμο άρωμα γνήσιας δημοκρατίας, δεν θα υπήρχε λόγος να τεθεί στο Σύνταγμα αν οι βουλευτάς αντιπροσώπευαν μόνο το λαό και όχι και το έθνος, διότι τότε θα ήταν υποχρεωμένοι να ενεργούν πάντοτε κατ' εντολή του λαού και να δεσμεύονται από αυτήν στην έκφραση γνώμης και ψήφου, μη μπορώντας να ενεργούν κατά συνείδηση. Τώρα όμως που αντιπροσωπεύουν σύμπαν το έθνος μπορούν να εκφράζονται και να ψηφίζουν κατά συνείδηση όπως τους επιβάλλει το εθνικό συμφέρον, το οποίον υπέρκειται των συμφερόντων του λαού.

Το Σ.τ.Ε ερμηνεύοντας τις προαναφερθείσες διατάξεις του Συντάγματος τις αναφερόμενες στο έθνος αποφάνθηκε ως εξής με την υπ' αριθ. 350/ 2011 απόφασή του: «...Η νομιμοποίηση της κρατικής εξουσίας βασίζεται μεν στη βούληση του λαού, αλλά υπάρχει και ασκείται προς το συμφέρον του έθνους, οντότητας υπερβαίνουσας χρονικά την εν ζωή κοινότητα των ανθρώπων και τα γεωγραφικά όρια του ελληνικού Κράτους. Τούτο δε διότι το έθνος αναφέρεται τόσο στις παρελθούσες όσο και στις μέλλουσες γενεές, τα συμφέροντα των οποίων πρέπει να υπηρετεί η κρατική πολιτική... Ο συνταγματικός νομοθέτης μεριμνά για τη συνέχεια του έθνους επιτάσσοντας στον απλό νομοθέτη να οργανώνει εκπαίδευση, η οποία μεταξύ άλλων θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης και να προβλέπει και να συντηρεί κοινωνικό δίκτυο υποστηρίξεως της οικογένειας, ως θεμελίου της συντήρησης και προαγωγής του έθνους».

5—Συμπερασματικές κρίσεις

Η συνταγματοποίηση της έννοιας του Έθνους, αξιολογούμενη ορθώς, έχει ιδιαίτερη σημασία πάντοτε κυρίως όμως επί των ημερών μας, στις οποίες βιώνουμε μια πρωτοφανή κρίση ιδεών κυρίως, αρχών και αξιών, αφού σήμερα αμφισβητούνται τα πάντα στο χώρο των ιδεών, με ένα ι-διαιτέρως προκλητικό όσο και αναιδή θα λέγαμε τρόπο μέχρι του σημεί-ου να διερωτάται κανείς αν ο άνθρωπος εξακολουθεί να σκέπτεται και να στοχάζεται ως κατ' εξοχήν πνευματικό ον που είναι ή μήπως έχασε πλέον την «ανθρωπιά» του, εννοώντας με αυτό την ιδιότητά του ως ανθρώπου!

Με την πλήρη συνταγματοποίησή της η έννοια του Έθνους λειτουργεί πλέον ως η ασφαλέστερη εγγύηση τηρήσεως του ίδιου του Συντάγματος, αλλά ταυτόχρονα και ως ύψιστο συνταγματικό αγαθό, το οποίο «δικαιού-ται» ως τέτοιο του σεβασμού και της προστασίας όλων των Ελλήνων! Η υποχρέωση όμως αυτή σεβασμού και προστασίας του Έθνους βαρύνει κυρίως και πρωτίστως το Κράτος, το οποίο οφείλει απέναντι στην ίδια την κρατική του υπόσταση, αλλά και απέναντι στον απανταχού ελληνι-σμό, να σέβεται και να υπερασπίζεται το Έθνος. Δεν πρέπει σε καμία πε-ρίπτωση να δέχεται αντεθνικά φαινόμενα από οπουδήποτε και αν προέρ-χονται, αλλά οφείλει όχι απλώς να τα αποδοκιμάζει, αλλά και να τα πα-τάσσει ως άκρως επικίνδυνα και διαβρωτικά της ίδιας της κρατικής του υπόστασης. Οφείλει δε από την άλλη να επαινεί και να εξαίρει καθετί το εθνικό και να μεταλαμπαδεύει την αγάπη και τον σεβασμό προς το Έθνος στις γενιές των Ελλήνων. Προπαντός όμως το Κράτος έχει υποχρέωση ευθέως από το Σύνταγμα απορρέουσα, να αποκαταστήσει στη συνείδηση όλων των Ελλήνων τη σκοπίμως και δολίως κατασυκοφαντηθείσα και διαστρεβλωθείσα στις ημέρες μας έννοια του Έθνους, ενεργοποιώντας προς τούτο όλες τις δυνάμεις του, ώστε να ενισχυθεί η προς το έθνος α-γαπητών Ελλήνων, αφού το Σύνταγμα θεωρεί, όπως είδαμε, το Έθνος ως υπέρτατο προστατευόμενο αγαθό Το Έθνος όπως και να 'χει το πράγμα, πρέπει να ζήσει και θα ζήσει, και δε θα μπορέσει ούτε η τωρινή κρίση να το εξαλείψει. Θα ζήσει επειδή το θέλουμε εμείς οι Έλληνες.